

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Ügyszám: AJB-2531/2020
Előadó: dr. Kussinszky Anikó

Dr. Nádor Csaba
elnök

Nagy Livia
alelnök

Melletted a helyem Egyesület

info@mellettedahelyem.hu

Tisztelt Elnök Úr és Alelnök Asszony!

Az intenzív kórházi ellátásban résztvevő kiskorú betegek kapcsolattartási jogának az egészségügyi válsághelyzetben történő érvényesülése, érvényesíthetősége és a szülők ápolásba való bevonása a koraszülött intenzív osztályokon témában küldött tájékoztatást kérő levelüket köszönettel megkaptam.

Beadványukban leírták, hogy a COVID-19 világvárványra adott válaszként és a vírus terjedésének megakadályozására a magyar koraszülött intenzív osztályok szigorúan korlátozott szülői kapcsolattartást, illetve bizonyos helyeken látogatási tilalmat rendeltek el.

Az Egészségügyi Szakmai Kollégium Neonatológiai Tagozatának ajánlása ellenére¹ a 28 magyar koraszülött intenzív osztály egymásnak ellentmondó és különböző mértékű korlátozást léptetett életbe: vannak olyan osztályok, ahol az édesanyák napi egyszer 10 percet tartózkodhatnak gyermekük mellett, míg más osztályokon az anyák pár órás jelenléte vagy akár 24 órás jelenléte is megengedett, és mint a gyermek elsődleges gondozója részt vehetnek gyermekeik ápolásában, gondozásában. Ezzel szemben vannak olyan osztályok is, ahol egyáltalán nem lehetnek jelen, az édesanyáknak nincs kapcsolatuk gyermekükkel, illetve az édesapák számára szinte az egész országban bezárultak a PIC és kórház ajtók.

Arról is írtak, hogy jelenleg nincs tudományos bizonyíték vagy szakmai ajánlás, amely arra utalna, hogy a koraszülött intenzív osztályokon ellátásban részesülő babák szülői kapcsolattartásának korlátozására lenne szükség. Ennek ellenére álláspontjuk szerint a kialakult járványügyi helyzetben sajnálatosan másodlagos tényezővé váltak az evidenciákon alapuló ellátási formák, mint az anyatejes táplálás és a bőr-bőr kontaktus alkalmazása.

A tudományos vizsgálatok és multicentrikus tanulmányok kimutatták a közvetlen kapcsolatot a szülők és a korábban vagy betegen született újszülött gondozásában betöltött szerepük és az újszülöttek javuló fejlődési eredményei között. A családintegrált ellátás bizonyított eredményei a gyorsabb testsúlynövekedés, hosszabb ideig tartó anyatejes táplálás, jobb kognitív fejlődés, fokozott kötődés és alacsonyabb szintű szülői stressz, ezért **minden egyes ehhez kötődő protokoll megváltoztatása bizonyítékok nélkül nem lehetséges.**

¹ <https://kollegium.aek.hu/Dokumentumok/Index> , 38. Neonatológia

Olyan egységes, betegközpontú ellátás biztosítását várják az esélyegyenlőség jegyében, amely a jelenlegi bonyolult helyzetben nem áll meg a rövid távú kockázat mérlegelésén, hanem figyelembe veszi a hosszú távú kockázatokat és elhanyagolásuk következményeit.

A Melletted a helyem Egyesület szülői testülete elismeri, hogy a jelenlegi, ellátóhelyenként különböző intézkedések motivációja összekapcsolódik a magyar PIC-ek korlátozott, zsúfolt területével, amelyben a jelenlegi járvány idején kihívást jelent a távolságtartó intézkedések betartása, ami csakugyan növeli a vezetőség aggodalmát a kiszolgáltattott betegek és az odaadó személyzet védelme tekintetében. Ugyanakkor álláspontjuk szerint tudományos bizonyítékok hiányában a kapcsolattartási jog felfüggesztése, vagy jelentős korlátozása nem indokolt, csupán megfelelő védelmi intézkedések bevezetésére van szükség.

Állásfoglalásomat kérték a szülői kapcsolattartásra vonatkozóan az édesapa jelenlétére is vonatkozóan, illetőleg kitérve az anyatejes táplálás és a bőr-bőr kontaktus alkalmazására.

Míndezekre tekintettel az alábbiakat ajánlom szíves figyelmükbe.

2020. március 8-tól visszavonásig az országos tisztifőorvos az egészségügyi törvény 74. §-a alapján határozatban országos látogatási tilalmat rendelt el a fekvőbeteg gyógyintézetekben a koronavírus járványra tekintettel. Fontos tisztázni, hogy mire vonatkozik pontosan az elrendelt tilalom.

- a) Koronavírus, mint fertőző betegséggel **nem érintett beteg** esetén a betegeket kell elsősorban védeni a megfertőződéstől

A látogató fogadása az egészségügyi törvény 11. §-ában szabályozott kapcsolattartáshoz való jog **egyik részjogosítványa**. A fent említett határozat² csupán ezt, az Eütv. 11.§ (2) bekezdésében szereplő kapcsolattartási formát tilalmazza, a kapcsolattartás további formáit és részjogosítványait nem. Ezek közül nyilvánvalóan a személyes kontaktuson alapuló kapcsolattartási formák a kiemelt jelentőségűek jelen helyzetben.

Az országos tisztifőorvos rendelkezése alapján – amint azt maga a tisztifőorvos is megállapította - a látogatási tilalom körébe az alábbiak **nem** tartoznak, ezért megengedett, azaz **nem tilos**:

- A **súlyos állapotú**, önmagát ellátni nem tudó beteg mellett tartózkodhat egy személy.
- A **kiskorú** mellett ott lehet a *szülő*³ (vagy a szülő, törvényes képviselő által kijelölt személy).
- A **szülő nő** mellett lehet *egy általa választott nagykorú személy* (ez a személy nem csak az apa lehet).
- A beteget felkeresheti a vallási meggyőződésének megfelelő **egyházi személy**.

Amint arra a határozattal kapcsolatban a Nemzeti Népegészségügyi Központ által 2020. március 11-én kiadott közlemény⁴ is felhívja a figyelmet, a látogatási tilalom nem érinti a betegek egyéb kapcsolattartási jogait, azonban **az ebbe a körbe tartozó személyes kapcsolattartás esetén a szolgáltató köteles megtenni mindazokat az intézkedéseket, amelyek a fertőződés veszélyét a lehető leghatékonyabban csökkentik**. Az érintett személyek kötelesek a szolgáltató ennek érdekében tett intézkedéseivel együttműködni.

² A Nemzeti Népegészségügyi Központ 13305-8/2020/EÜIG sz. határozata; https://www.nnk.gov.hu/attachments/article/538/SKM_224e20030819510.pdf

³ szülő az anya és az apa is

⁴ <https://www.nnk.gov.hu/index.php/nnk-kozlemenyek/538-kozlemeny-az-orszagos-latogatasi-tilalommal-kapcsolatosan>

- b) Koronavírus, mint fertőző betegséggel *érintett beteg* esetén a vele érintkező személyek védendőek a megfertőződéstől

Fentiekől eltérő helyzetet eredményez, ha a fertőző beteg (ideértve a fertőző betegségre gyanús személyt is) betegjogainak érvényesüléséről van szó.

A fertőzőképesség tartamára a betegséget észlelő orvos a fertőző beteg elkülönítése iránt intézkedik, amely történhet a fertőző betegségben szenvedő személy otthonában, tartózkodási helyén vagy fekvőbeteg-gyógyintézet fertőző osztályán, illetve kijelölt gyógyintézetben is, a beteg állapotának és személyes körülményeinek függvényében.⁵

Fekvőbeteg-gyógyintézeti elkülönítés esetén a fertőző beteg intézeten belüli szabad mozgása, valamint kapcsolattartási joga korlátozható.⁶ Így ebben az esetben korlátozás alá eshet a súlyos állapotú beteg, a kiskorú, a szülő nő mellett tartózkodás joga, illetőleg az egyházi személy bejutása is korlátozható.

A kapcsolattartás jogával összefüggő, a fertőzés veszélyének hatékony csökkentésével kapcsolatos **részletes, helyi szabályokat** az intézkedéssel érintett intézmények **házirendje** határozza meg az országos tisztifőorvos közleménye szerint, tekintettel arra, hogy az Eütv. 11. § (1) bekezdése szerint a kapcsolattartás jogának érvényesülésével összefüggő részletes szabályokat – (általános jogrend esetén) e jogok tartalmának korlátozása nélkül - a fekvőbeteg-gyógyintézet házirendje határozza meg.

Egészségügyi válsághelyzet idején az Eütv. 229. § (1) bekezdése alapján a **betegjogok csak akkor és kizárólag olyan mértékben gyakorolhatók, amikor és amennyiben nem veszélyeztetik az egészségügyi válsághelyzet felszámolásának eredményességét.**

Az Alaptörvény 54. cikkének (1) bekezdése alapján **az élethez és emberi méltósághoz való jog** (ebből vezethetőek le a betegjogok is) **gyakorlása még veszélyhelyzet esetén sem függeszthető fel, és nem korlátozható a szükséges és arányos mértéken túl.** Az Alaptörvény alapjogok korlátozására vonatkozó I. cikk (3) bekezdése szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a **feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával** korlátozható.

A házirend megalkotásakor⁷ tehát úgy kell meghatározni a kapcsolattartás jogával összefüggő helyi rendelkezéseket a különleges jogrend bevezetésével egyidejűleg, hogy az egészségügyi válsághelyzet felszámolásának eredményessége és a kapcsolattartás jogának érvényesülése között olyan egyensúly jöjjön létre, mely a szükségesség és arányosság alapjogi elvét is figyelembe veszi.

Az érintett személyeknek kötelességük a **fertőzés terjedésének megakadályozása** érdekében hozott intézkedésekkel **együttműködni**, így pl. a kézfertőtlenítés vagy a védőruha viselése és a szükségesség és arányosság szempontrendszerének megfelelő korlátozás tiszteletben tartása nem megkerülhető.

Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata, valamint az Alaptörvény rendelkezése alapján tudományos igazságok kérdésében dönteni, kutatások tudományos értékét megállapítani kizárólag a tudomány művelői

⁵ Eütv. 63. §

⁶ Eütv. 64. § (2) bek.

⁷ az Eütv. 56. § (2) bekezdésének b) pontja szerint a kötelező járványügyi intézkedést foganatosító egészségügyi szolgáltató a betegek jogait az Eütv.-ben foglaltak szerint korlátozhatja.

jogosultak,⁸ ugyanakkor **a tudományos álláspont nem változhat intézményenként.** Ahogyan azt Egyesületünk honlapján is feltüntették, még COVID gyanú/megerősített fertőzöttség esetén is csak egészen szélsőséges esetekben lehet indokolt az anyák és újszülöttjük elválasztása egymástól, így a tüneteket nem mutató szülők és gyermekük kapcsolattartási joga tekintetében sem a tiltás, hanem annak **biztonságos elősegítése** felől érdemes közelíteni.

Újszülöttek esetén a kapcsolattartáshoz való jog nem csupán a szülő megnyugtató jelenlétét jelenti - ahogyan azt már az A JB-793/2019. számú jelentés is tartalmazza -, de a szülők jelenléte a biztonságos és egészséges életkezdet szempontjából is különös jelentőséggel bír. A bőr-bőr kontaktussal és szoptatással is támogatott korai kötődés kialakulása, a stressz szint csökkentése, az anyatejes táplálás biztosítása a gyermek mentális és fizikai egészségkilátásait is jótékonyan befolyásolja, valamint a szülők lelki egészségére is kihatással van, segíti a koraszülés feldolgozását. Így a kapcsolattartás megfelelő biztosítása egyúttal a gyermek más alapvető jogainak érvényesülését is jelenti azok mintegy előfeltételeként.

Az Egészségügyi Szakmai Kollégium Neonatológiai Tagozatának ajánlása a COVID-19 ellátásrenddel kapcsolatban számos, a kapcsolattartás jogával is összefüggő iránymutatást tartalmaz.

Mindezekkel összefüggésben szeretnék egyúttal utalni a hazánk által is ratifikált és az 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló New Yorki Egyezmény 3. cikkére, amely a gyermek legjobb érdekével, mint az egyezmény egészét átható általános alapvető szintű értelmezési segédletét adó részének 3. pontjában előírja, hogy az Egyezményben részes államok gondoskodnak arról, hogy a gyermekkel foglalkozó és védelmet biztosító intézmények, hivatalok és létesítmények *működése megfeleljen az illetékes hatóságok által megállapított szabályoknak, különösen a biztonság és az egészség területén, valamint ezek személyzeti létszámával és szakértelmével, továbbá a megfelelő ellenőrzés meglétével kapcsolatban.* Az egyes intenzív PIC/NIC osztályok ellátási gyakorlatának tehát meg kell felelniük a működésükre irányadó Egészségügyi Szakmai Kollégium Tagozatának eljárásrendjében megfogalmazott szabályoknak is.

Fentiekre tekintettel az intézmények vezetőinek a házirendjükben meghatározott részletes helyi szabályok kialakítása során **tartózkodniuk kell** az országos tisztifőorvos által elrendelt látogatási tilalomra hivatkozással a kapcsolattartás egyéb formáinak **szükségtelen és /vagy aránytalan korlátozásától** és a megfelelő ellátás biztosítása érdekében követniük kell az Egészségügyi Szakmai Kollégium Neonatológiai Tagozatának COVID-19 ellátásrenddel kapcsolatos iránymutatását is.

A részletes **helyi szabályoknak mindenkor a bizonyítékokon alapuló orvoslás elvén kell nyugodniuk** és megalkotásukkor azokat az azonos szakmák szerinti ellátások tekintetében mihamarabb **egyeztetni kell** az egyes fekvőbeteg ellátók között, ezzel is erősítve a közbizalmat a meghozott intézkedések iránt, így növelve azok elfogadottságát, elősegítve a mindannyiunk érdekét szolgáló önkéntes jogkövetést valamennyi egészségügyi ellátás során.

Végül tájékoztatom Önöket, hogy jelzésükkel összefüggésben megkerestem az Emberi Erőforrások Minisztériumának egészségügyért felelős államtitkárát is, és tájékoztatását kértem azzal összefüggésben, hogy ellenőrzik-e⁹, hogy az egyes PIC/NIC Osztályok ellátási gyakorlata harmonizál-e az Egészségügyi Szakmai Kollégium illetékes Neonatológiai tagozatának COVID-19 eljárásrendjében foglaltakkal. Ezzel összefüggésben pedig felkértem, hogy tekintse át, hogy a szaktárca, illetőleg az irányítása alá tartozó szervek mely intézkedésükkel segíthetnék elő a kapcsolattartáshoz való jog minél teljesebb érvényesülését az egészségügyi válsághelyzet alatt is.

⁸ Alaptörvény X. cikk (2) bek.; A 34/1994. (VI. 24.) AB határozat általános érvényű megállapítása, hogy a „tudományos igazságok kérdésében állást foglalni csak maga a tudomány lehet kompetens”. (ABH 1994, 177, 182.)

⁹ New Yorki Egyezmény 3. cikk 3. pont

Bízom abban, hogy válaszómmal segíteni tudtam a jelenlegi helyzet mihamarabbi megnyugtató megoldásában.

Budapest, 2020.04.29.

Üdvözlettel,

Dr. Kozma Ákos sk.